

Kreiranje programa stručnog usavršavanja i početne obuke sudija i javnih tužilaca u Republici Srpskoj za 2020. godinu

Pripremio: Tomislav Čavić, Centar za edukaciju sudija i javnih tužilaca u Republici Srpskoj.

Centar za edukaciju sudija i javnih tužilaca u Republici Srpskoj (skraćeno CEST RS) je, kao i svake godine, početkom septembra ove godine dostavio pismo namjere, odnosno poziv svim pravosudnim institucijama u Republici Srpskoj, Brčko distriktu, kao i pravosudnim institucijama na nivou Bosne i Hercegovine, Visokom sudskom i tužilačkom savjetu BiH, nadležnim ministarstvima u Republici Srpskoj i Ministarstvu pravde BiH, pravnim fakultetima u Republici Srpskoj, Pravobranilaštvu RS-a, Advokatskoj komori RS-a, Notarskoj komori RS-a, svim udruženjima sudija, tužilaca i stručnih saradnika, edukatorima sa Liste edukatora CEST-a RS-a, te nevladinim organizacijama i udruženjima u BiH i RS-u, državnim agencijama i međunarodnim partnerskim organizacijama s kojim već saradujemo i koje nam pružaju podršku kroz svoje projekte u Bosni i Hercegovini, u kojem od njih tražimo da do kraja mjeseca oktobra ove godine Centru za edukaciju sudija i javnih tužilaca u Republici Srpskoj dostave svoje prijedloge tema koje se tiču obuke i stručnog usavršavanja nosilaca pravosudnih funkcija u Republici Srpskoj.

U cilju unapređenja sistema edukacije, u pozivnom pismu se traži da se predlože nazivi konkretnih tema za obuku, da se navede cilj i očekivani rezultat seminara na kojem će biti realizovana predložena tema, a po mogućnosti da se predloži mjesto i vrijeme i potencijalni predavač za svaku predloženu temu, kao i da se daju eventualne sugestije u vezi vršenja obuke nosilaca pravosudnih funkcija.

U pozivnom pismu je posebno naglašeno da će se insistirati da Program stručnog usavršavanja i početne obuke CEST-a RS-a u 2020. godini treba prilagoditi potrebama sudija i javnih tužilaca, na način da se obezbijedi da sudije i javni tužioci što manje odsustvuju sa svojih redovnih poslova, ali i da za vrijeme stručnog usavršavanja dobiju korisna i praktična dodatna znanja i iskustva, kao i da steknu vještine koje će im biti od neposredne koristi u vršenju funkcije sudije ili tužioca.

Stalna komisija za edukaciju pri VSTS-u BIH, na bazi sprovedene analize potreba za obukom nosilaca pravosudnih funkcija, a imajući u vidu iskazani interes od strane nosilaca pravosudnih funkcija, kao i date prijedloge u okviru redovnih aktivnosti koje sprovode projekti: „Unapređenje efikasnosti sudova i odgovornosti sudija i tužilaca u BiH – druga faza“ (ICEA), „Unapređenje kvaliteta pravosuđa“ (IJQ) i „Izgradnja efikasnog pravosuđa u službi građana“ (IPA 2017), dostavila je CEST-u RS-a prijedloge edukativnih aktivnosti koje su predviđene planom rada navedenih projekata za 2020. godinu, kao i one teme koje se predlažu da CEST RS-a samostalno realizuje, a s obzirom na izuzetno široko polje djelovanja projekata identifikovano je nekoliko oblasti, odnosno pojava i problema na koje je potrebno reagovati adekvatnom obukom sudija, javnih tužilaca, stručnih saradnika i sudskih izvršitelja.

Prijedlog je da se u oblasti komunikacije, timskog rada i rukovođenja unaprijede komunikacija i timski rad u okviru sudova, a posebno u okviru sudskih odjeljenja, a u svrhu optimalne organizacije rada i boljih radnih rezultata, te da se unaprijede rukovodne funkcije predsjednika sudskih odjeljenja i vještine komuniciranja s javnošću kod zaposlenih u sudovima koji su zaduženi za odnose s javnošću.

Predviđeno je da se u oblasti izvršnog postupka intenzivira obuka iz oblasti primjene Zakona o izvršnom postupku, jer je primijećeno različito postupanje sudova, kao i sudija u okviru istog suda, a što utiče na pravnu sigurnost građana, te da se organizuju obuke iz oblasti izvršenja na nekretninama kako bi se zauzimali jedinstveni stavovi i realizovale obaveze sudova u pogledu poštivanja odluka Ustavnog suda BiH i Evropskog suda za ljudska prava.

U oblasti privrednog prava planira se organizovanje obuka za unapređenje znanja sudija privrednih sudova iz oblasti ekonomskih aspekata stečajnog postupka i uvrštavanje edukacije iz ove oblasti u Plan kontinuiranih edukacija sudija privrednih sudova.

U oblasti mirnih načina rješavanja sporova, zbog nedovoljnog korištenja metoda mirnog rješavanja sporova i pasivne uloge sudija, postoji potreba za unapređenjem vještina sudija za rješavanje predmeta sudskom nagodbom i unapređenje znanja o institutu arbitraže kod sudija.

U oblasti ranjivih grupa u kontaktu s pravosuđem i diskriminacije planira se organizovanje edukativnih aktivnosti i obuka u vidu radionica na temu uočenih problema vezanih za predmete rodno zasnovanog nasilja i seksualnog nasilja u ratu, kao što su neusklađenost kaznene politike s krivičnim zakonodavstvom, reviktimizacija žrtava tokom postupka, nerješavanje imovinsko-pravnih zahtjeva u okviru krivičnog postupka, odnosno upućivanje na parnicu radi ostvarivanja imovinsko-pravnog zahtjeva, pogrešna ocjena olakšavajućih i otežavajućih okolnosti, mogućnost zamjene kazne zatvora novčanom kaznom, itd.

Sljedeći problem leži u primjeni standarda uspostavljenih Istanbulskom konvencijom i drugim međunarodnim dokumentima koji obavezuju BiH, odnosno u primjeni zakonodavstva onda kada je isto i usklađeno s navedenim dokumentom, te izricanje neadekvatnih zaštitnih mjera po zakonima o zaštiti od nasilja u porodici, te kršenje izrečenih zaštitnih mjera bez ikakvih posljedica, na koju temu će se organizovati posebne edukativne aktivnosti.

Osim toga, uočen je problem nezadovoljavajuće uključenosti pravosuđa u multisektorske timove za prevenciju i borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici i neujednačenost sudske prakse kada je riječ o postupcima oduzimanja poslovne sposobnosti i potpunog oduzimanja poslovne sposobnosti u slučajevima kada bi djelimično oduzimanje ostvarilo svoju svrhu.

Prisutan je uticaj stereotipa i predrasuda na nosioce pravosudnih funkcija, odnosno na tok postupka i odluke koje donose u postupcima, kao i nesenzibiliziranost sudija i tužilaca u radu s pripadnicima ranjivih grupa. Problem je i nezainteresovanost imenovanih sudija za maloljetnike da stiču dodatna znanja i vještine nakon dobijanja sertifikata o završenoj i stečenoj osposobljenosti za obavljanje poslova iz oblasti prestupništva mladih i njihove krivično pravne zaštite, a koji im izdaje CEST po završetku programa specijalističke obuke.

Uočena je i neujednačena sudska praksa u oblasti diskriminacije, odnosno nedovoljno razumijevanje pojedinih instituta Zakona o zabrani diskriminacije, te kršenje načela o hitnosti postupanja u antidiskriminacijskim postupcima.

Planom rada navedenih projekata za 2020. godinu predviđeno je i održavanje edukativnih aktivnosti koje provodi VSTS BiH, u vidu više jednodnevnih i dvodnevnih radionica i seminara, a kroz vježbe i interaktivnu obuku koju bi proveli edukatori angažovani od strane VSTS-a BiH.

Edukativne aktivnosti koje je Stalna komisija za edukaciju VSTS-a BiH predložila da CEST samostalno organizuje u 2020. godini odnose se na organizovanje radionica na teme: „Proaktivna

uloga šefova sudskih odjeljenja u rukovođenju sudom“ i „Sudska nagodba“ i seminara na teme: „Komunikacija sudija-sudski izvršitelj“, „Pitanje vlasništva nad zaplijenjenom nepokretnom imovinom“, „Arbitraža“, „Rodna (ne)ravnopravnost: stereotipi i predrasude“, „Oduzimanje i vraćanje poslovne sposobnosti s osvrtom na zadržavanje lica u zdravstvenoj ustanovi“, „Vulnerabilni svjedoci“ i „Ljudska prava LGBTI osoba u BiH i pravni mehanizmi njihove zaštite – iskustva iz BiH i regije“.

Pošto se brojne obuke koje tretiraju pojave iz oblasti ranjivih grupa u kontaktu s pravosuđem i diskriminacije u toku 2019. godine realizovane u saradnji s međunarodnim i organizacijama civilnog društva (OSCE, UNICEF, TRIAL International, Save the Children, AIRE Centar, Atlantska inicijativa, Gender Centar, Udružene žene), planirano je da se i u Programu rada za 2020. godinu samostalno predvide edukativne aktivnosti koje će tretirati navedene pojave, ukoliko takav prijedlog za podršku u organizovanju ovih obuka ne stigne i od strane relevantnih međunarodnih organizacija i organizacija civilnog društva. U okviru Programa početne obuke za novoimenovane sudije i javne tužioce planiraju se obuhvatiti teme koje se odnose na rodnu ravnopravnost. U programu rada planiraće se odgovarajući seminari/radionice na temu specifičnih aspekata pristupa pravdi sa stanovišta pripadnika ranjivih grupa (djeca, osobe s invaliditetom, Romi, LGBTI osobe, marginizirane kategorije žena, itd.).

Potrebno je da novoimenovani sudije i tužioci budu upoznati s položajem i potrebama pripadnika ranjivih grupa, kao ravnopravnih korisnika pravosuđa, kako bi mogli da im pruže adekvatnu pomoć i podršku u ostvarivanju njihovih prava tj. kako bi im se osigurao jednak pristup pravdi, pošto nosioci pravosudnih funkcija nisu dovoljno senzibilizirani za rad sa pripadnicima ranjivih grupa, kao neizostavnog dijela svakog, pa i našeg društva, zbog čega je neophodno razvijanje takvih vještina koje će sudijama i tužiocima omogućiti da prepoznaju stereotipe i predrasude i da spriječe njihov uticaj na tok postupka i donošenje odluka kako bi se osiguralo nepristrasno i fer suđenje. Treba napomenuti i da je od strane Odbora za stabilizaciju i pridruživanje (mart 2018. godine) izdata preporuka vlastima BiH da nastave s naporima u borbi protiv diskriminacije, posebno kada su u pitanju pripadnici ranjivih grupa.

U okviru treće faze Projekta jačanja tužilačkih kapaciteta u sistemu krivičnog pravosuđa koji podržava VSTS BiH, u 2020. godini se planira nastavak specijalističke obuke tužilaca iz oblasti korupcije, organizovanog i privrednog kriminala i kibernetičkog kriminala, s tim što će se proširiti krug učesnika i planira se da polaznici edukacije, pored novih javnih tužilaca, budu i određeni broj sudija i ovlaštenih službenih lica, odnosno po 20 učesnika za svaku od ovih oblasti.

U Programu stručnog usavršavanja i početne obuke za 2020. godinu CEST RS-a će u saradnji s CEST-om FBiH planirati praktičnu specijalističku edukaciju (obuku) za konsultativne tužioce u okružnim i kantonalnim tužilaštvima, kao i specijalističku obuku za konsultativne sudije (mentore) u sudovima, sa metodom obuke: kombinacija prezentacije, praktičnog rada i međusobne diskusije i razmjene mišljenja.

Na planu specijalističke obuke sudija i javnih tužilaca koji postupaju s maloljetnicima, koja se planira u okviru projekta koji već više godina provodi UNICEF, organizovaće se više seminara na teme zaštite djece od svih oblika nasilja i zlostavljanja, kao i iskorištavanja i diskriminacije, naročito djece do 15 godina starosti, zbog posebne ranjivosti njihove ličnosti. Posebno će biti obrađene teme: „Položaj maloljetnih lica u krivično-pravnom sistemu Republike Srpske“ i „Konvencija Savjeta Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja – Lanzarote konvencija“.

Cilj pružanja početne obuke novoimenovanim sudijama i javnim tužiocima jeste sticanje znanja i vještina neophodnih za efikasno vršenje sudijske i tužilačke funkcije.

Teme koje će biti odabrane za početnu obuku novoimenovanih sudija i tužilaca u okviru Programa stručnog usavršavanja i početne obuke CEST-a RS-a za 2020. godinu će se uglavnom odnositi na metodologiju izrade sudskih i tužilačkih odluka, te na glavni pretres, radnje dokazivanja i zakonitost dokaza u krivičnom postupku, tehnike izrade tužilačkih akata, posebne istražne radnje, vještine unakrsnog ispitivanja u krivičnom postupku, vještinu pisanja i obrazlaganja presude, upravljanje sudskim postupkom i organizaciju vremena, koordinaciju i nadzor tužioca nad radom policije, etiku i integritet, etičke standarde, rodnu neravnopravnost, disciplinski postupak, Bangalorske principe sudijskog ponašanja, osnove evropskog prava, zaštitu ljudskih prava i primjenu prakse Evropskog suda za ljudska prava u postupku pred domaćim sudovima, kao i na predstavljanje baze sudskih odluka CSD-a VSTS-a BiH i obuka CMS/TCMS.

U odnosu na oblast ljudskih prava obradiće se teme koje se odnose na primjenu odredaba Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, a cilj ovih aktivnosti je upoznavanje i unapređenje primjene evropskih standarda u kontekstu odredaba EKLJP-a, te prihvatanje prakse Evropskog suda za ljudska prava i doprinos harmonizaciji sudske prakse u BiH. Posebno će biti obrađena teme: „Pravo Evropske unije“ i „Praksa Evropskog suda za ljudska prava“.

CEST RS-a će u 2020. godini, u saradnji s VSTS-om BiH, organizovati edukaciju za novoimenovane javne tužioce putem učenja na daljinu, nakon što budu izrađeni moduli za učenje na daljinu za novoimenovane javne tužioce, kojima će biti dostupni moduli na sljedeće teme: „Glavni pretres“, „Posebne istražne radnje“, „Tehnike izrade tužilačkog akta“, „Pritvor i druge mjere za obezbjeđenje prisustva osumnjičenog i saradnja s policijom“ i „Radnje dokazivanja u krivičnom postupku i zakonitost dokaza“.

Nakon što u ostavljenom roku dobijemo pismene prijedloge i sugestije od svih kojima je pozivno pismo upućeno, stručni kolegij CEST-a RS-a će organizovati niz konsultacija i sastanaka sa svim akterima kreiranja Programa stručnog usavršavanja i početne obuke sudija i javnih tužilaca u Republici Srpskoj za 2020. godinu, radi analize i odabira tema za konačno definisanje Programa rada, a koji će nakon toga usvojiti Upravni odbor CEST-a RS-a do kraja 2019. godine, te zatim dostaviti Visokom sudskom i tužilačkom savjetu radi dobijanja konačne saglasnosti.